

Aan de raad van de gemeente Lingewaard

Onderwerp Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
Portefeuillehouders M.J.A. van den Bos, N.T.P. Hubers
Zaaknummer collegevoorstel ZS-1422362

Beslispunten

1. Ter uitvoering van het programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit (LNB):
 1. Een bedrag van € 383.000,- te onttrekken aan de algemene reserve.
 2. Een bedrag van € 749.000,- te dekken uit de bestemmingsreserve Fonds ruimtelijke ontwikkeling.
 3. Hiervoor een bestemmingsreserve programma LNB in te stellen om de middelen voor dit programma te bestemmen.

Inleiding

Op 11 mei 2023 stelde uw raad de Omgevingsvisie Lingewaard vast. Hierin staat dat Lingewaard in 2035 gezond, groen en goed voorbereid op klimaatverandering wil zijn, mét behoud van een duidelijke Betuwse identiteit. De omgevingsvisie geeft richting aan de toekomst van Lingewaard, maar bevat geen concrete doelen. Om deze doelen helder te krijgen, nam u een motie (d.d. 11 mei 2023, nr. 20231105-06) aan waarin het college is verzocht een omgevingsprogramma op te stellen dat zich richt op het versterken van landschap, natuur en biodiversiteit in Lingewaard (programma LNB).

Het programma LNB bundelt beleid en vertaalt dit naar heldere doelen, uitvoeringsprojecten en een financieel kader voor vergroening van de gemeente. Daarmee biedt het een samenhangende en toekomstbestendige aanpak om biodiversiteitsverlies te stoppen, landschappelijke kwaliteit te versterken en de leefomgeving klimaatbestendig te maken. Zie Bijlage 1 voor het programma LNB.

Beoogd effect

Lingewaard in 2035 gezond, groen en goed voorbereid op de toekomst laten zijn, terwijl de Betuwse identiteit blijft behouden.

Argumenten

1.1.1 Het huidige budget voor groen, natuur en landschap is ontoereikend om de ambities uit de Omgevingsvisie uit te voeren.

De aanleg van nieuwe natuur, herstel van landschapselementen, vergroening van dorpen, vergroting van het bomenbestand en dergelijken zijn projecten die niet gefinancierd mogen en kunnen worden uit de regulier budgetten of fondsen. Uit onderzoek blijkt dat deze projecten noodzakelijk zijn om de ambities te behalen. Zonder actie neemt biodiversiteit verder af en verliest Lingewaard haar karakteristieke Betuwse identiteit.

1.1.2 Met deze gemeentelijke bijdrage vergroten we de kans op het verkrijgen van subsidies.

Veel subsidies dekken slechts een deel van de kosten en vragen om cofinanciering vanuit de gemeente. Met dit budget kunnen we actief inspelen op deze subsidiemogelijkheden en zo naar verwachting circa 29% van de totale kosten extern financieren. Dit leidt tot een lagere eigen financiële bijdrage. Uiteindelijk kunnen we ook bijdragen aan cofinanciering van subsidies voor lokale initiatieven, educatie, participatie en onderzoek.

1.1.3 Het is een investering die langdurige meerwaarde oplevert.

Door nu te investeren in een sterke en diverse natuur, bouwen we aan een leefbare gemeente voor de huidige en toekomstige generaties. Door schade aan en afname van natuur en biodiversiteit te beperken, voorkomen we hoge kosten op de lange termijn die gemaakt moeten worden om natuur en biodiversiteit te herstellen.

1.2.1 Dit fonds richt zich op investeringen die bijdragen aan het verbeteren van de leefomgeving.

Dit is vastgelegd in de Nota Ruimtelijke Ontwikkelingen. Er is nog circa € 749.000,- beschikbaar, waar nog geen bestemming voor is. Dit bedrag is nodig om uitvoering aan inspanningen te geven die in het programma LNB zijn opgenomen. Zie Bijlage 1 voor een berekening van de kosten van de inspanningen uit het programma.

1.3.1 Door gebruik te maken van een bestemmingsreserve kan het beschikbare budget over meerdere jaren flexibel en doelgericht worden ingezet, terwijl de besteding transparant en controleerbaar blijft.

Een reserve is bedoeld om de financiële middelen te bundelen die worden ingezet voor beleidsdoelen met een meerjarig en gebiedsgericht karakter. Een bestemmingsreserve is een geschikt instrument om middelen doelgericht en meerjarig in te zetten. Het programma LNB omvat een reeks samenhangende projecten en maatregelen die niet binnen één begrotingsjaar kunnen worden gerealiseerd.

1.3.2 Een bestemmingsreserve is nodig om het risico te verkleinen dat middelen versnipperd raken binnen de algemene middelen.

Hiermee verkleinen we het risico dat de uitvoering van de programmamaatregelen voor landschap, natuur en biodiversiteit vertraging oplopen of niet volledig worden gerealiseerd. Het onderbrengen van dit budget in een bestemmingsreserve zorgt voor een duidelijke koppeling tussen de financiële middelen en het beleidsdoel waarvoor ze zijn bestemd. Hierdoor wordt het daadwerkelijk benut voor het versterken van het landschap, het behoud van natuurwaarden en het vergroten van de biodiversiteit binnen de gemeente.

Kanttekeningen

1.1.1 Het gaat om een inschatting, waardoor het onduidelijk is of het bedrag volstaat.

Er is een raming gemaakt voor benodigd budget (zie bijlage 1). Het is allen niet zeker of het budget voldoende is. Maar, als de gemeente haar landschap, natuur en biodiversiteit wil versterken, zal er budget moeten worden vrijgemaakt om hier stappen in te zetten. Hoewel het budget misschien niet voldoende blijkt te zijn, draagt elke actie bij tot het uiteindelijke beoogde doel.

1.2.1 Het niet of gedeeltelijk verkrijgen van subsidies kan invloed hebben op de uitvoerbaarheid en de planning van de betreffende inspanningen.

Voor de uitvoering van verschillende inspanningen binnen het programma wordt (mede) gerekend op de ontvangst van subsidies. Er bestaat een risico dat bepaalde subsidies niet of gedeeltelijk worden toegekend, of dat de omvang en/of voorwaarden daarvan afwijken van de huidige verwachtingen.

De daadwerkelijke besluitvorming over uitvoering van inspanningen welke gekoppeld zijn aan de nota ruimtelijke ontwikkelingen en de inzet van investeringskredieten hierbinnen vindt plaats bij een separaat besluit. Dit zal steeds gebeuren op basis van concrete projectvoorstellen, inclusief een onderbouwing van de financiële consequenties en eventuele risico's.

Financiën

Voor de realisatie van het uitvoeringsprogramma is in de komende vier jaar circa € 2,2 miljoen nodig. Dit bedrag is weergegeven in onderstaand overzicht en wordt uitgebreid toegelicht in bijlage 1. Voor de uitvoering maken we gebruik van de reguliere budgetten voor groen, natuur en landschap, aangevuld met middelen uit het Groenfonds en het Landschapsfonds. Daarnaast kan, op basis van de op 30 mei 2013 door de gemeenteraad vastgestelde 'Nota Ruimtelijke Ontwikkelingen 2013', een beroep worden gedaan op het Fonds Ruimtelijke Ontwikkelingen. Waar mogelijk vragen we bovendien subsidies aan die gericht zijn op biodiversiteit, klimaat en landschap om extra financiële ruimte te creëren voor het behalen van onze doelen.

Dekking programma LNB:

- Reguliere budgetten en fondsen (19%)	€ 412.000 (cumulatief)
- Fonds Ruimtelijke ontwikkelingen (34%)	€ 749.000
- Mogelijke dekking uit subsidies (29%)	€ 634.000
- Aanvullende gemeentelijk bijdrage (18%)	€ 383.000
Totaal	€ 2.178.000

Voor de uitvoering van het programma LNB uw raad gevraagd een bestemmingsreserve in te stellen en hierin een gemeentelijke bijdrage van € 383.000,- te storten, wat wordt onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast wordt, ter uitvoering van de landschapsprojecten zoals opgenomen in de Nota Ruimtelijke Ontwikkelingen 2013, een bedrag van € 749.000,- gereserveerd uit de bestemmingsreserve “Fonds ruimtelijke ontwikkeling” (kostenplaats 913021)¹. Hiermee ontstaat financiële zekerheid en transparantie voor de uitvoering van de prioritaire maatregelen binnen dit programma.

Communicatie en participatie

Het programma LNB is een zogenoemd onverplicht omgevingsprogramma onder de Omgevingswet. Dit betekent dat voor de totstandkoming ervan geen sprake is van de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Hoewel de formele procedure niet verplicht is, is er in het voortraject bewust gekozen voor een actieve rol voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Vanaf de start is gekozen voor brede participatie, waarin kennis, ideeën en belangen van bewoners, maatschappelijke organisaties en experts centraal stonden. Met deze aanpak is bewustwording, betrokkenheid en inbreng van lokale kennis gerealiseerd rondom het programma. Er is daarbij een basis gelegd voor eigenaarschap van verschillende doelen in het programma en eerste aanzetten voor verbinding en samenwerking tussen betrokkenen zijn gedaan. Zie bijlage 2 voor het participatieverslag.

Het extra budget draagt bij aan de ondersteuning van lokale initiatieven die bijdragen aan het versterken en behouden van landschap en natuur en maakt het mogelijk om een zorgvuldig participatietraject te organiseren. In dit traject worden belangen, ideeën en lokale kennis opgehaald en meegenomen in de verdere uitwerking van de projecten.

Voortgang

Dit proces heeft een goede basis gevormd voor verdere uitwerking naar concrete acties en projecten. Verdere communicatie richt zich zowel op het informeren van de gemeenschap over de doelstellingen en voortgang van het programma als op het stimuleren van betrokkenheid en samenwerking. Dit draagt bij aan transparantie, draagvlak en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het versterken van natuur, biodiversiteit en landschap in Lingewaard. Hiervoor zetten we in op informeren via www.samen.lingewaard.nl/p/lnb, nieuwsbrieven en jaarlijkse informatiebijeenkomsten. Voor het realiseren van het programma komt er een regulier overleg met betrokken partijen. Per inspanning wordt er een projectplan opgesteld met daarin gerichte communicatie en passende participatie voor de realisatie.

Elke twee jaar actualiseren we het uitvoeringsprogramma. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de voortgang van de geplande activiteiten, maar is er ook ruimte om nieuwe maatregelen, activiteiten en projecten toe te voegen. Op deze manier blijft het programma actueel en levend.

¹ Op 30 mei 2013 heeft de gemeenteraad de Nota Ruimtelijke Ontwikkelingen Gemeente Lingewaard 2013 vastgesteld. Deze nota vormde, samen met de uitvoeringsparagraaf van de Structuurvisie 2012-2022, tot het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet, de juridische grondslag om met particuliere initiatiefnemers afspraken te maken over bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen buiten het plangebied. Met de komst van de Omgevingswet heeft het college op 9 juli 2024 het Programma financiële bijdrage vastgesteld. Sindsdien vormt dit programma de juridische grondslag om met particuliere initiatiefnemers afspraken te maken over bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen buiten het plangebied.

Duurzaamheid

Het programma LNB levert een directe bijdrage aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Lingewaard. Investerings in natuur en landschap versterken de biodiversiteit, verbeteren de waterhuishouding en vergroten de klimaatadaptiviteit van de leefomgeving. Door de aanleg en het beheer van groenstructuren wordt hittestress verminderd en wordt CO₂ vastgelegd. Daarnaast draagt het programma bij aan een gezonde leefomgeving voor inwoners en aan de versterking van ecosystemen op de lange termijn.

Bijlagen

1. Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
2. Participatieverslag
3. Concept raadsbesluit

Bemmel, 18 november 2025

burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard,
de secretaris, de locoburgemeester,

drs. I.P. van der Valk

R.T.H.M. Derksen